ERZURUM TİCARET BORSASI
ERZURUM COMMODITY EXCHANGE

Kasım 2019 Ekonomik Veriler

Ekim 2019 Tüketici Fiyat Endeksi'ne (TÜFE) ilişkin veriler Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 4 Kasım 2019 tarihinde yayımlandı.

TÜİK tarafından aylık yayımlanan TÜFE, kentlerde yaşayan hanelerin tükettiği mal ve hizmet fiyatlarının zaman içindeki ortalama değişim hakkında bilgi vermektedir.

2019 yılı Ekim ayında Türkiye geneli TÜFE endeksi (Tablo 1) bir önceki aya (Eylül 2019) göre yüzde 2,0 artarak 435,59 değerine yükselmiştir. Endeks, bir önceki yılın aynı ayına göre ise yüzde 8,55 oranında artış göstermiştir. Ekim (2019) ayında ana harcama grupları itibariyle en yüksek artış yüzde 11,70 ile giyim ve ayakkabı grubunda yaşanırken bunu yüzde 3,55 ile konut grubu takip etmektedir. Öte yandan en fazla düşüş yüzde 0,59 ile eğlence ve kültür grubunda yaşanmıştır.

Tablo 1'deki veriler ana harcama grupları ve genel endeksler ile bu endekslerin büyüme hızları (enflasyon) konusunda bilgi vermektedir. Ancak ana harcama gruplarının ortalama enflasyon oranına etkisi, bu grupların tüketici sepetindeki ağırlıklarına bağlı olacaktır. Ana harcama grup endekslerindeki yüzde artışlar bu harcama gruplarının tüketici sepeti içindeki payları ile çarpılarak ortalama (TÜFE temelli) enflasyona etkileri Tablo 2'de verilmiştir. Türkiye genelindeki ortalama fiyat artışına en büyük etki (0,84) giyim ve ayakkabı grubundan gelmektedir. Bunu 0,53 ile konut, su, elektrik, gaz ve diğer yakıtlar grubu takip etmektedir. Öte yandan eğlence ve kültür (0,02) grubunun etkisi negatif olarak gerçekleşmektedir.

Tablo 1: Ana-Harcama Gruplarına Göre Tüketici Fiyat Endeksi ve Değişim Oranları

Harcama Grubu	Ekim 2018*	Eylül 2019**
Genel	8,55	2,00
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	7,85	1,65
Alkollü İçecekler ve Tütün	43,60	0,00
Giyim ve Ayakkabı	1,90	11,70
Konut, Su, Elektrik, Gaz ve Diğer Yakıtlar	9,70	3,55
Mobilya, Ev Aletleri ve Ev Bakım Hizmetleri	6,06	0,96
Sağlık	14,24	0,44
Ulaştırma	1,36	1,17
Haberleşme	1,74	1,43
Eğlence ve Kültür	4,57	-0,59
Eğitim	14,20	0,18
Lokanta ve Oteller	13,71	0,50
Çeşitli Mal ve Hizmetler	13,43	0,24

*Bir önceki yılın aynı ayına göre enflasyon değişimi
**Bir önceki aya göre enflasyon değişimi

Tablo 2: Ana-Harcama Gruplarının Genel Endeksteki Aylık Değişime Olan Etkisi (%), Ekim 2019

Harcama Grubu	Harcama Grubu Ağırlıkları	Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı	Ana Harcama Gruplarının Toplam Değişime Aylık Etkisi
Genel	100,00	2,00	2,00
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	23,03	1,65	0,38
Alkollü İçecekler ve Tütün	5,14	0,00	0,00
Giyim ve Ayakkabı	7,21	11,70	0,84
Konut, Su, Elektrik, Gaz ve Diğer Yakıtlar	14,85	3,55	0,53
Mobilya, Ev Aletleri ve Ev Bakım Hizmetleri	7,66	0,96	0,07
Sağlık	2,64	0,44	0,01
Ulaştırma	17,47	1,17	0,20
Haberleşme	3,91	1,43	0,06
Eğlence ve Kültür	3,39	-0,59	-0,02
Eğitim	2,67	0,18	0,00
Lokanta ve Oteller	7,27	0,50	0,04
Çeşitli Mal ve Hizmetler	4,76	0,24	0,01

TÜİK tarafından hesaplanan özel kapsamlı TÜFE göstergelerinden işlenmemiş gıda ürünleri, enerji, alkollü içkiler ve tütün ile altın hariç TÜFE endeksi bir önceki aya göre yüzde 1,58 oranında artarak 386,49 değerini almıştır. Endeks son 12 ayda ortalama olarak yüzde 16,09 oranında artmıştır. İşlenmemiş gıda ürünleri, enerji, alkollü içkiler ve tütün ile altın hariç (özel kapsamlı) endeksin bir önceki yılın aynı ayına göre artış oranı ise yüzde 7,64 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 1: 2008-2018 zaman aralığında enflasyon değişim

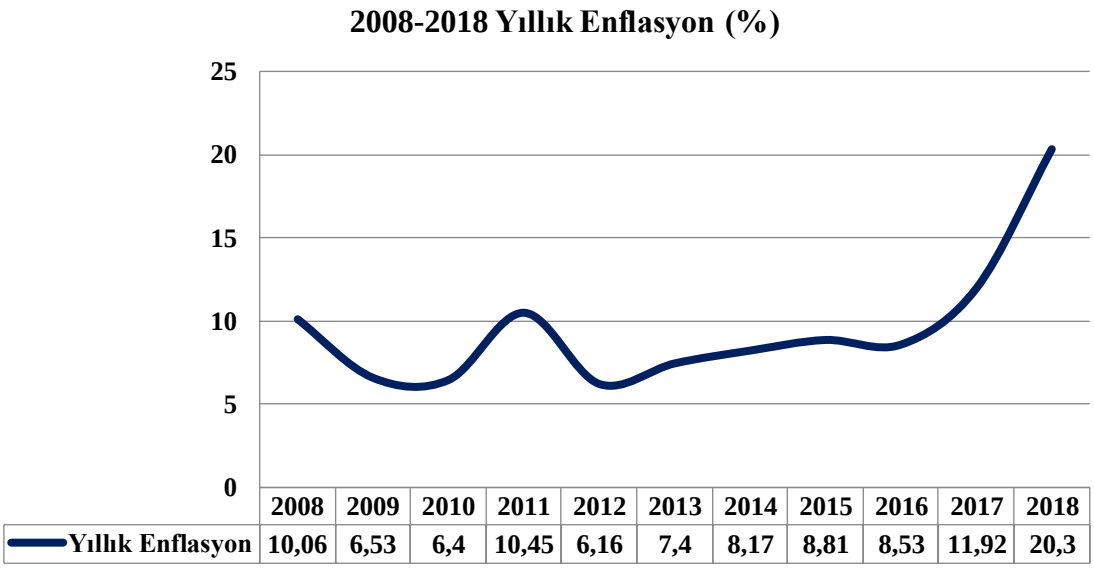

Şekil 2: Bir önceki aya göre (aylık) 12 aylık enflasyon verileri

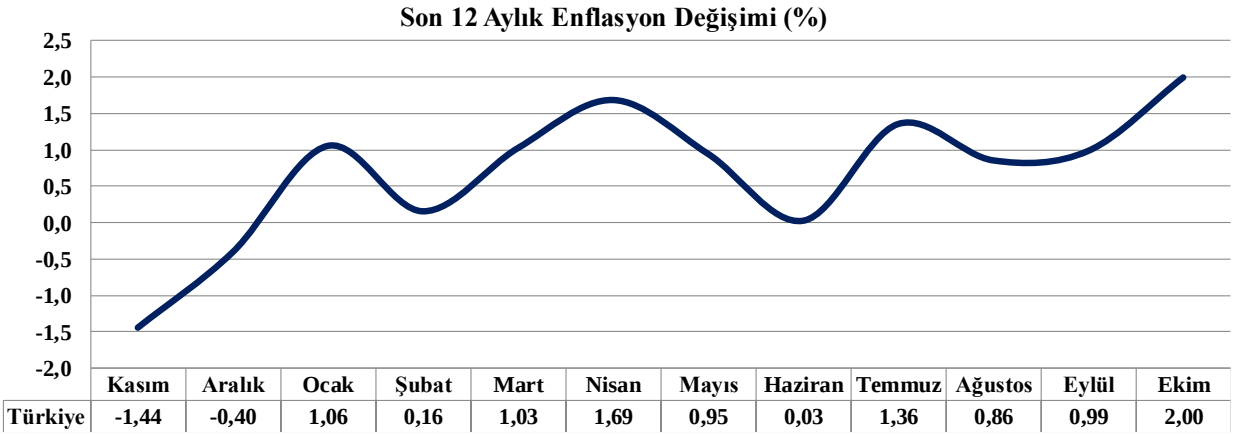

	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim
Türkiye	-1,44	-0,40	1,06	0,16	1,03	1,69	0,95	0,03	1,36	0,86	0,99	2,00

,Tablo 3: Ana-Harcama Gruplarına Göre Tüketici Fiyat Endeksi ve Değişim Oranları (%), Bölgelere Göre, Ekim 2019

No	Ana Harcama Grupları	TR62	TR51	TR61	TR32	TRA2	TR22	TR41
		Adana	Ankara	Antalya	Aydın	Ağrı	Balıkesir	Bursa
		Alt Bölgesi	Alt Bölgesi	Alt Bölgesi	Alt Bölgesi	Alt Bölgesi	Alt Bölgesi	Alt Bölgesi
1	(Gıda Ve Alkolsüz İçecekler)	1,86	1,39	1,64	1,81	0,80	1,46	1,54
2	(Alkollü İçecekler Ve Tütün)	0,00	0,00	-0,01	0,01	0,00	0,01	-0,01
3	(Giyim Ve Ayakkabı)	7,77	9,17	8,47	13,14	5,95	16,93	8,21
4	(Konut, Su, Elektrik, Gaz Ve Diğer Yakıtlar)	4,63	3,12	5,67	3,98	4,06	5,01	3,31
5	(Mobilya, Ev Aletleri Ve Ev Bakım Hizmetleri)	0,80	1,53	0,88	1,83	1,01	1,33	1,06
6	(Sağlık)	0,10	0,15	0,24	0,23	0,07	0,25	0,37
7	(Ulaştırma)	1,05	1,54	1,05	1,57	0,53	1,33	0,92
8	(Haberleşme)	1,02	1,85	1,03	0,15	1,46	2,15	1,71
9	(Eğlence Ve Kültür)	-0,34	-0,43	-0,52	-1,70	0,18	0,23	-1,60
10	(Eğitim)	0,00	0,00	-0,33	0,14	0,00	0,00	0,85
11	(Lokanta Ve Oteller)	0,52	0,51	-0,04	-0,46	0,63	0,41	0,25
12	(Çeşitli Mal Ve Hizmetler)	0,73	-0,06	0,36	0,13	0,30	0,32	-0,08
	TÜFE Aylık Değişim	1,89	1,75	1,93	2,08	1,55	2,45	1,67

No	Ana Harcama Grupları	TRA1	TRC1	TR63	TR82	TR72	TR42	TR52
		Erzurum	Gaziantep	Hatay	Kastamonu	Kayseri	Kocaeli	Konya
		Alt Bölgesi	Alt Bölgesi	Alt Bölgesi	Alt Bölgesi	Alt Bölgesi	Alt Bölgesi	Alt Bölgesi
1	(Gıda Ve Alkolsüz İçecekler)	1,47	2,21	1,31	2,07	1,37	1,35	2,07
2	(Alkollü İçecekler Ve Tütün)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-0,01	0,00
3	(Giyim Ve Ayakkabı)	10,39	9,59	27,00	11,89	17,36	8,93	8,71
4	(Konut, Su, Elektrik, Gaz Ve Diğer Yakıtlar)	3,60	4,16	4,11	3,68	3,09	3,55	3,29
5	(Mobilya, Ev Aletleri Ve Ev Bakım Hizmetleri)	3,07	0,62	1,39	0,90	1,23	1,42	0,91
6	(Sağlık)	5,08	0,06	1,15	0,06	0,41	0,16	0,53
7	(Ulaştırma)	2,00	1,32	1,67	1,80	1,47	1,29	1,69
8	(Haberleşme)	1,35	1,52	2,19	2,21	1,63	1,18	0,52
9	(Eğlence Ve Kültür)	-0,96	-0,38	0,35	-1,38	-0,73	-0,45	0,15
10	(Eğitim)	0,00	0,38	0,15	0,07	0,14	0,86	0,11
11	(Lokanta Ve Oteller)	0,56	0,14	0,92	-1,23	0,87	0,08	0,48
12	(Çeşitli Mal Ve Hizmetler)	0,63	0,06	0,04	0,27	0,11	0,06	0,61
	TÜFE Aylık Değişim	2,34	2,21	3,08	2,16	2,25	1,77	1,98

No	Ana Harcama Grupları	TR71	TRB1	TR33	TRC3	TR83	TR21	TR90
		Kırıkkale	Malatya	Manisa	Mardin	Samsun	Tekirdağ	Trabzon
		Alt Bölgesi	Alt Bölgesi	Alt Bölgesi	Alt Bölgesi	Alt Bölgesi	Alt Bölgesi	Alt Bölgesi
1	(Gıda Ve Alkolsüz İçecekler)	1,31	1,50	1,80	1,37	1,98	2,09	0,57
2	(Alkollü İçecekler Ve Tütün)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01
3	(Giyim Ve Ayakkabı)	12,73	14,36	7,99	16,86	11,82	14,71	13,51
4	(Konut, Su, Elektrik, Gaz Ve Diğer Yakıtlar)	3,16	3,48	3,33	6,60	3,86	3,69	4,12
5	(Mobilya, Ev Aletleri Ve Ev Bakım Hizmetleri)	1,22	1,45	0,90	0,37	1,43	2,06	0,95
6	(Sağlık)	0,10	0,07	0,09	1,70	0,18	0,02	0,11
7	(Ulaştırma)	1,53	1,30	1,88	1,52	1,21	0,79	0,66
8	(Haberleşme)	1,18	1,49	-0,63	1,87	1,95	1,46	1,31
9	(Eğlence Ve Kültür)	-0,15	-0,74	-1,11	0,18	-0,56	-1,41	-1,64
10	(Eğitim)	0,51	0,13	0,25	0,00	2,57	0,17	0,00
11	(Lokanta Ve Oteller)	-0,02	1,05	0,57	2,07	0,59	0,70	-0,08
12	(Çeşitli Mal Ve Hizmetler)	0,31	0,44	-0,29	-0,10	0,64	-0,34	0,16
	TÜFE Aylık Değişim	2,03	2,33	1,80	3,25	2,33	2,19	1,85

No	Ana Harcama Grupları	TRB2	TR81	TR1	TR31	TRC2
		Van	Zonguldak	İstanbul	İzmir	Şanlıurfa
		Alt Bölgesi	Alt Bölgesi	Alt Bölgesi	Alt Bölgesi	Alt Bölgesi
1	(Gıda Ve Alkolsüz İçecekler)	1,71	1,17	1,88	1,42	2,47
2	(Alkollü İçecekler Ve Tütün)	0,00	0,01	0,02	0,01	0,00
3	(Giyim Ve Ayakkabı)	14,10	13,75	12,88	8,39	13,22
4	(Konut, Su, Elektrik, Gaz Ve Diğer Yakıtlar)	4,52	3,55	2,66	4,05	5,58
5	(Mobilya, Ev Aletleri Ve Ev Bakım Hizmetleri)	1,17	1,36	1,02	-0,76	0,12
6	(Sağlık)	0,43	1,06	0,70	0,33	0,58
7	(Ulaştırma)	1,38	1,46	0,70	1,34	0,76
8	(Haberleşme)	0,65	1,35	1,71	1,55	0,32
9	(Eğlence Ve Kültür)	-0,79	-0,04	-0,54	-1,74	0,03
10	(Eğitim)	0,26	0,37	0,11	0,37	0,00
11	(Lokanta Ve Oteller)	0,31	0,66	1,04	1,01	1,01
12	(Çeşitli Mal Ve Hizmetler)	0,41	0,37	0,23	0,14	0,04
	TÜFE Aylık Değişim	2,82	2,01	1,96	1,69	2,77

Kasım 2019 Tüketici Güven Endeksi'ne ilişkin veriler Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 21 Kasım 2019 tarihinde yayımlandı.

TÜİK tarafından aylık yayımlanan Tüketici Güven Endeksi, tüketicilerin yakın gelecekte yapılması planlanan harcama ve tasarruflarına ilişkin eğilimleri hakkında bilgi vermektedir.

Tüketici Güven Endeksi bir önceki aya göre artış sergilemiştir.

2019 Ekim ayında 57,0 olan Tüketici Güven Endeksi, 2019 Kasım ayında 2,9 puan artarak 59,9 seviyesine yükselmiştir. Böylelikle, geçtiğimiz ay gösterdiği artış eğilimini korumuştur. Bir önceki yılın aynı dönemine göre ise 0,1 puan azalış göstermiştir.

Şekil 1: Tüketici Güven Endeksi (Ocak 2018- Kasım 2019)

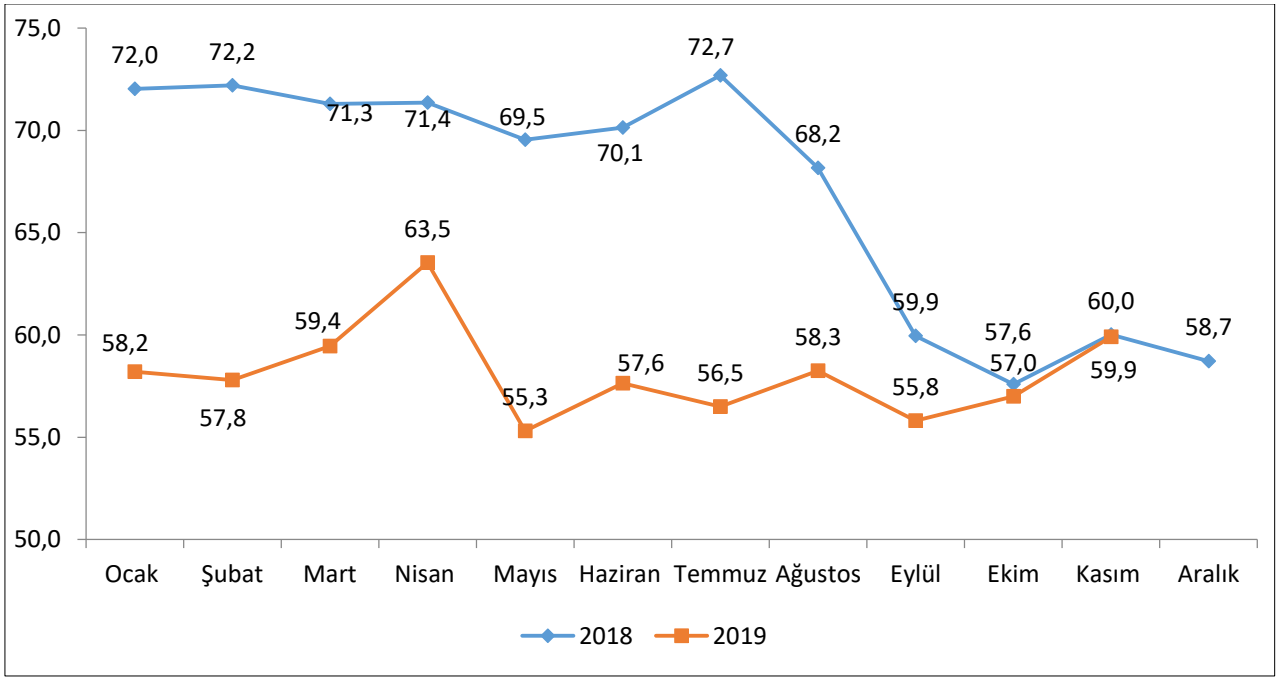

Tüketici Güven Endeksi alt kalemlerindeki değişime bir önceki aya göre bakıldığında, gelecek 12 ay için işsiz sayısındaki düşüş beklentisinin (2,0 puan) arttığı ve genel ekonomik durum beklentisinin (5,1 puan) arttığı, bu beklentilerin yanı sıra hanenin maddi durum beklentisinin de (4,5 puan) arttığı görülmektedir. (Tablo 1). Tasarruf etme ihtimali ise Ekim ayında 22,8 puan iken Kasım ayında 23,0 seviyesine yükselmiştir.

Tablo 1:Tüketici Güven Endeksi Alt Kalemleri

	Endeks		Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı, %	
	Ekim'19	**Kasım'19**	**Ekim'19**	**Kasım'19**
Tüketici Güven Endeksi	57,0	59,9	2,1	5,2
Hanenin maddi durum beklentisi	74,8	79,3	1,1	6,1
Genel ekonomik durum beklentisi	73,4	78,5	3,4	6,9
İşsiz sayısı beklentisi[1]	56,8	58,8	2,7	3,6
Tasarruf etme ihtimali	22,8	23,0	0,2	0,5

(1) İşsiz sayısı beklentisi endeksinin artması işsiz sayısı beklentisinde azalışı, azalması ise işsiz sayısı beklentisinde artışı göstermektedir.

2019 III. Çeyrek GSYH Değerleri

02 Aralık 2019

Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYH) üçüncü çeyrek değerlerine ilişkin veriler Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 02 Aralık 2019 tarihinde yayımlandı.

TÜİK tarafından çeyreklik dönemlerde yayımlanan GSYH değerleri, Ulusal Hesaplar Sistemi'nde tahmin edilen temel büyüklüklerin en önemlisi ve odak noktasıdır. GSYH, bir ülkedeki belirli bir dönemde üretilen mal ve hizmetlerden dolayı oluşan katma değere ilişkin standart bir ölçü olarak değerlendirilebilir. GSYH'nin üretimdeki değişiminin daha sağlıklı ölçülebilmesi için enflasyon etkisinin arındırılmasıyla zincirlenmiş hacim endeksi hesaplanmaktadır.

Cari fiyatlarla hesaplamalarda; gerçek değişimlerle birlikte fiyat hareketleri de kapsanmaktadır. Yalnızca gerçek değişimlerin izlenebilmesi için fiyat değişikliklerinden gelen etkinin giderilmesi gerekmektedir. Zincirlenmiş hacim endeksleriyle elde edilen GSYH, bu etkiyi yok ederek; belli bir dönemde yer alan gerçek değişmeleri ölçmektedir.[1]

Fiyat değişimlerinin etkisinden arındırılıp yalnızca gerçek değişimin ölçülmesi için ise fiyat yapısının güncel olması gerekmektedir. Ardışık iki yıl hesaplamalarında sabit bir yıldaki fiyatın kullanılmasının yerine önceki yılın fiyatları kullanılarak zincirlenmiş hacim endekslerine ulaşıldığında; fiyat değişimlerinden arındırma işlemi daha sağlıklı olmaktadır. Ancak zincirleme yöntemler kullanıldığı durumlarda göreli fiyatlar değiştiği için toplamsal olmama sorunu (nonadditivity problem) yöntemin bir dezavantajı olarak karşımıza çıkmaktadır.[2]

Tablo 1'de görüldüğü üzere GSYH zincirlenmiş hacim endeksinin (2009=100) bir önceki yılın aynı dönemine göre değişim oranı ile hesaplanan GSYH büyüme hızı, 2019'un üçüncü çeyreğinde yüzde 0,9 seviyesinde gerçekleşmiştir. Öte yandan endeks bir önceki çeyreklik döneme (2019 yılı ikinci çeyrek) göre ise yüzde 9,4 artış göstermiştir. GSYH 2019 yılının üçüncü çeyreğinde, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 11,6 artarken bir önceki çeyreğe göre yüzde 11,8 artarak 1 trilyon 145 milyar 99 milyon TL değerini almıştır.

Gayrisafi Yurt İçi Hasıla'yı oluşturan faaliyetler incelendiğinde; 2019 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre zincirlenmiş hacim endeksi olarak; tarım sektörü toplam katma değeri %3,8, sanayi sektörü %1,6 arttı ve inşaat sektörü %7,8 azaldı. Ticaret, ulaştırma, konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetlerinin toplamından oluşan hizmetler sektörünün katma değeri ise %0,6 arttı. (Tablo 3).

[1] TÜİK Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla / hesaplama kuralları
[2] A.g.e

Tablo 1: Gayrisafi Yurtiçi Hasıla Sonuçları, 2018-2019

Yıl	Çeyrek	Cari fiyatlarla (Milyar TL)	Cari fiyatlarla (Milyar $)	Zincirlenmiş hacim endeksi (2009=100)	Endeks değişim oranı* (%)
2018	I	790	207	158,5	7,4
	II	890	206	173,3	5,6
	III	1.026	190	184,8	2,3
	IV	1.017	186	180,7	-2,8
	Yıllık	3.724	789	174,3	3,1
2019	I	922	172	154,9	-2,3
	II	1.024	175	170,6	-1,6
	III	1.145	202	186,6	0,9

*Bir önceki yılın aynı dönemine göre enflasyon değişimi

Gelir yöntemi ile hesaplanan GSYH, ekonomideki üretici birimlerin elde ettiği maaş, ücret gelirleri, işletme karı ve devletin elde ettiği çeşitli vergi gelirlerinden oluşmaktadır. Gelir yöntemiyle hesaplanan GSYH bileşenlerinin Gayrisafi Katma Değer (GSKD) içerisindeki payları incelendiğinde, işgücü ödemelerinin cari GSKD içerisindeki payı geçen yılın aynı döneminde yüzde 31,3 iken bu oranın 2019 yılının üçüncü çeyreğinde yüzde 33,4 olduğu görülmektedir. Net işletme artığı/karma gelirin payı ise yüzde 52'den yüzde 49,3'e düşmüştür (Tablo 2).

Tablo 2 Gelir yöntemiyle GSYH bileşenlerinin Gayrisafi Katma Değer içerisindeki payları, %, 2018-2019

Yıl	Çeyrek	İşgücü ödemeleri	Üretim üzerindeki net vergiler	Sabit sermaye tüketimi	Net işletme artığı/Karma gelir
2018	I	38,2	-0,9	19,3	43,4
	II	35,6	-1	18,2	47,2
	III	31,3	-0,4	17,1	52,0
	IV	31,5	-0,8	18,5	50,7
	Yıllık	34,1	-0,8	18,3	48,3
2019	I	39,1	-0,9	21,2	40,5
	II	37,0	-0,7	19,3	44,4
	III	33,4	-0,4	17,7	49,3

Şekil 1: 2018-2019 III. Çeyrek 2019 zaman aralığında GSYH değişim, çeyreklik dönem, milyar TL

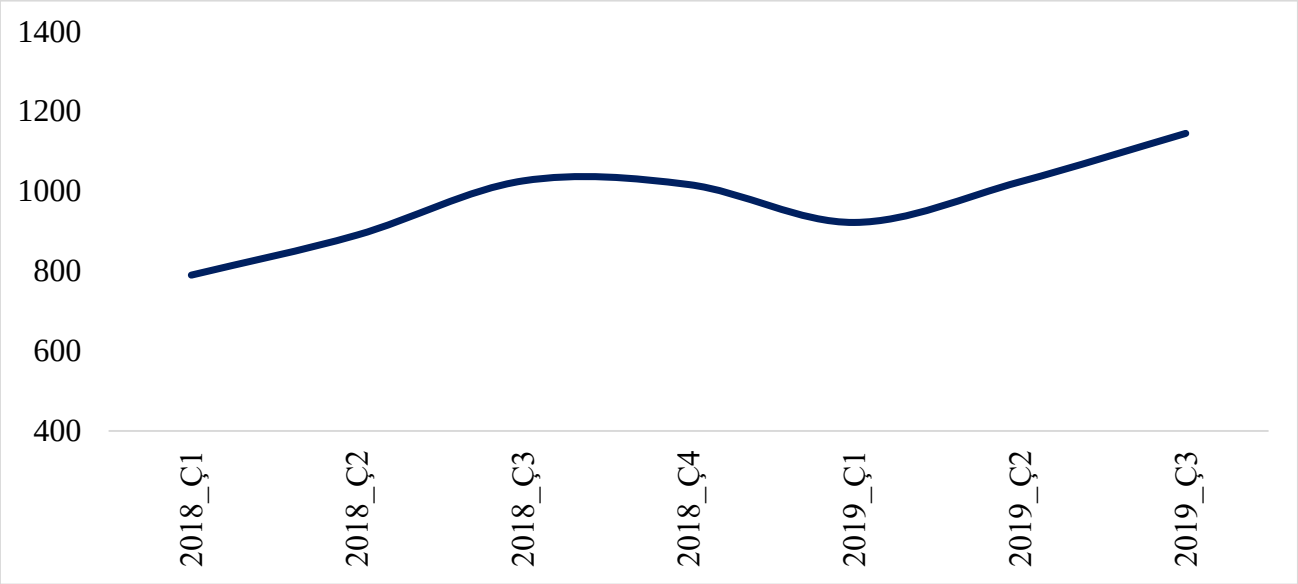

Şekil 2: GSYH, harcama yöntemiyle zincirlenmiş endeks ve değişim oranları,
I. Çeyrek 2018- III. Çeyrek 2019

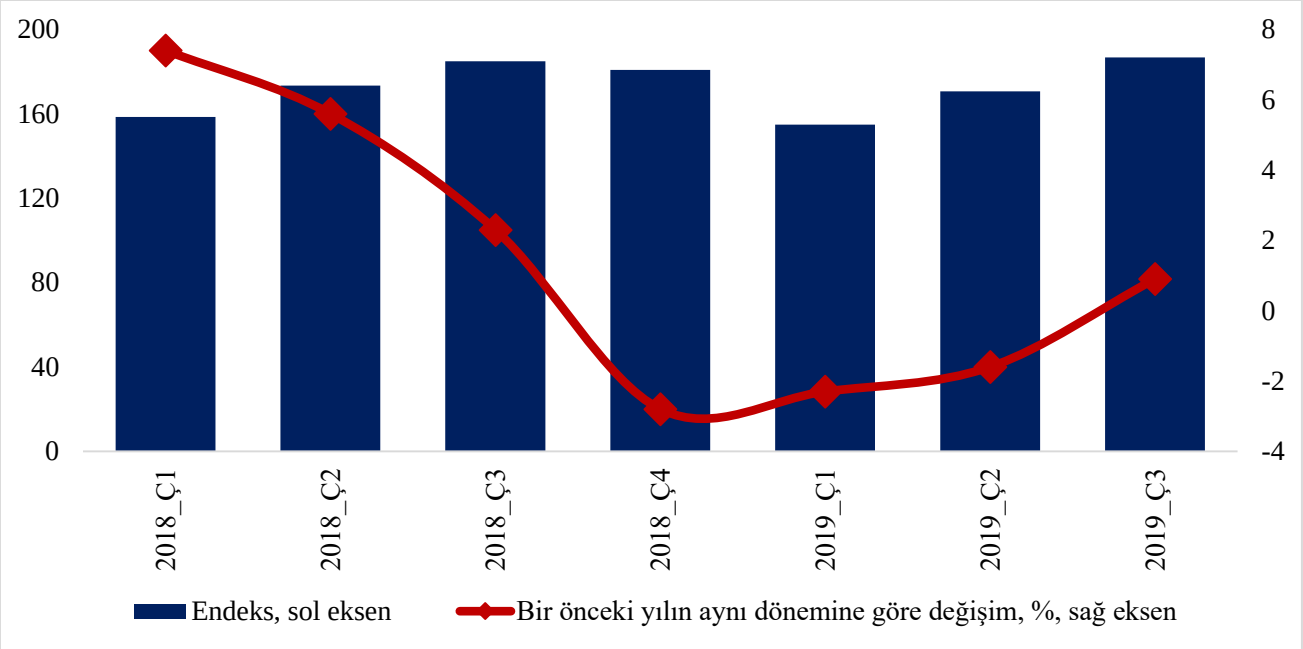

Tablo 3: GSYH, , iktisadi faaliyet kollarına göre A10 düzeyinde zincirlenmiş hacim, endeks ve değişim oranları, III. Çeyrek: Temmuz - Eylül, 2019

		Hacim (Milyar TL)					Endeks					Bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişim oranı				
			Çeyrek					Çeyrek					Çeyrek			
		2018 IV. Çeyrek	I	II	III	IV	2018 IV. Çeyrek	I	II	III	IV	2018 IV. Çeyrek	I	II	III	IV
2019	Tarım, ormancılık ve balıkçılık	25	10,8	18,0	57,7	-	122,1	53,2	88,6	284,3	-	-0,5	2,7	4,2	3,8	-
	Sanayi	89	80,8	84,8	85,4	-	193,0	175,4	184,2	185,4	-	-6,4	-3,9	-2,6	1,6	-
	İmalat sanayi	74	67,0	71,0	70,8	-	194,7	177,0	187,4	187,0	-	-7,4	-4,2	-3,3	1,4	-
	İnşaat	31	24,7	29,4	31,3	-	220,6	176,0	209,4	222,7	-	-8,7	-9,2	-12,4	-7,8	-
	Hizmetler	107	89,2	99,8	106,3	-	196,5	164,1	183,6	195,6	-	-0,3	-3,4	-0,1	0,6	-
	Bilgi ve iletişim	15	10,6	11,8	11,4	-	228,2	156,7	173,7	167,6	-	2,9	1,4	2,6	1,5	-
	Finans ve sigorta faaliyetleri	15	19,6	22,8	17,6	-	161,2	209,4	243,1	188,0	-	-16,2	2,9	5,3	2,0	-
	Gayrimenkul faaliyetleri	36	36,2	35,7	35,8	-	137,4	138,3	136,1	136,5	-	4,7	1,6	2,8	2,4	-
	Mesleki, idari ve destek hizmet faaliyetleri	25	19,7	21,6	22,0	-	226,5	177,2	193,7	197,6	-	-10,2	-12,5	-4,2	0,7	-
	Kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	45	46,1	46,7	46,5	-	151,6	155,3	157,4	156,6	-	5,7	8,9	2,3	4,8	-
	Diğer hizmet faaliyetleri	8	8,1	7,9	8,0	-	170,4	165,9	163,3	165,1	-	-2,6	-1,7	-2,8	1,6	-
	Sektörler toplamı	400	345,6	378,0	414,5	-	179,5	155,1	169,7	186,1	-	-2,3	-1,8	-1,2	0,9	-
	Vergi-sübvansiyon	51	41,0	48,2	51,5	-	189,5	151,8	178,3	190,4	-	-8,1	-6,9	-4,2	1,4	-
	Gayrisafi yurt içi hasıla (alıcı fiyatlarıyla)	451	386,8	426,2	466,1	-	180,5	154,9	170,6	186,6	-	-3,0	-2,3	-1,6	0,9	-

İl bazında GSYH değerleri incelendiğinde 2017 yılı verilerine göre 970 milyar TL ile İstanbul ilk sırada yer alırken, İstanbul'u 281 milyar TL ile Ankara ve 191 milyar TL ile İzmir takip etmektedir. Bu illerin ardından sırasıyla Bursa, Kocaeli ve Antalya gelmektedir. Öte yandan en düşük GSYH değerine sahip iller ise sırasıyla Bayburt, Ardahan ve Tunceli'dir. Bu illerin sahip olduğu GSYH değerleri ise yine sırasıyla 1,8 milyar TL, 2,2 milyar TL ve 2,7 milyar TL'dir. İllerin 2017 yılı GSYH değerlerinin harita üzerinde gösterimi ise Ek-1'de verilmiştir.

Üretim yöntemi ile hesaplanan GYSH değerlerinde tarım, ormancılık ve balıkçılık, hizmetler ve sanayi sektörlerinin GSYH içindeki payları incelendiğinde hizmetler yıllık ortalama yüzde 60,7 ile en yüksek paya sahiptir. Sanayi sektörü yıllık ortalama yüzde 32,9, tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörü ise yıllık ortalama yüzde 6,4'lik bir paya sahiptir (Tablo 4). Tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörü 2019 yılı içerisinde üçüncü çeyrekte GSYH'den aldığı payı önceki çeyreğe göre artırarak yüzde 12,8 seviyesinde gerçekleşmiştir. Öte yandan 2019 yılı ikinci çeyreğine göre hizmetler sektörünün GSYH'den aldığı pay 4,2 yüzde puan azalırken sanayi sektörünün payı son çeyrekte 3,5 yüzde puan azalmıştır.

Tablo 4: GSYH içindeki sektörlerin payı, 2019

	Sektörlere göre cari fiyatlarla değer payı				
		Çeyrek			
	Yıllık	I	II	III	IV
Tarım	6,4%	3,1%	5,0%	12,8%	-
Sanayi	32,9%	32,7%	31,9%	28,4%	-
Hizmetler	60,7%	64,1%	63,1%	58,9%	-

Diğer bir yandan ülkelerin büyüme oranları uluslararası düzeyde incelendiğinde, Türkiye, 2017 yılında yüzde 7,4'lük bir GSYH büyümesi ile dünya genelinde en fazla büyüme gösteren 12'nci ülke konumundayken 2018 yılı verilerine göre 2,6 büyüme oranı ile 118. sıraya gerilemiştir. (Tablo 5). Türkiye, sahip olduğu 766,5 milyar dolar GSYH ile dünyanın 19'nci büyük ekonomisi olmasına karşın dünya geneline göre görece durağan bir büyüme performansı sergilemiştir.

Tablo 5: Ülkelerin büyüme oranları ve dünyadaki sıralamaları, ilk 15 ülke, 2018

	BÜYÜME ORANI, %	SIRA
Ruanda	8,7	1
Gine	8,7	2
Bangladeş	7,9	3
Libya	7,8	4
Kamboçya	7,5	5
Fildişi Sahili	7,4	6
Tacikistan	7,3	7
Vietnam	7,1	8
Hindistan	7,0	9
Dominik Cumhuriyeti	7,0	10
Moğolistan	6,9	11
Benin	6,9	12
Etiyopya	6,8	13
Senegal	6,8	14
İrlanda	6,7	15
Türkiye	2,6	118

Kaynak: Dünya Bankası

Dünya Bankası'nın tanımladığı gelir gruplarına göre belirlenen grupların büyüme oranları incelendiğinde 2018 yılında düşük gelirli ülke grubunun yıllık ortalama yüzde 5,1, düşük-orta gelir grubunun yıllık ortalama yüzde 5,3, üst-orta gelir ülke grubunun yıllık ortalama yüzde 4,8 ve yüksek gelirli ülke grubunun yıllık ortalama yüzde 2,2,büyüme sergilediği görülmüştür. Türkiye ise içinde bulunduğu grup olan üst-orta gelir grubunun ortalama sergilediği büyüme oranından çok daha fazla büyüme sergilediği görülmektedir. Diğer bir açıdan Dünya Bankası ve IMF(International Monetary Fund) tarafından ülkeler için hesaplanan gelecek dönemlere ait büyüme tahminleri incelendiğinde, Türkiye'nin 2018 yılında yüzde 3,5 seviyelerinde büyümesi beklenirken 2019 yılında bu oranında yüzde 0,4 ile 1,6 seviyelerinde seyretmesi beklenmektedir. Daha sonraki yıllarda da 2017 yılına nazaran çok daha düşük büyüme sergilemesi beklenen Türkiye'nin en hızlı büyüyen ekonomiler sıralamasındaki 12'ci sıradaki yerini kaybetmesi beklenebilir.

Tablo 6: Dünya Bankası ve IMF'in Türkiye için gelecek dönem büyüme tahminleri, %

	DB	IMF
2018	3,5	3,5
2019	1,6	0,4
2020	3,0	2,6
2021	4,2	2,1
2022	-	2,2
2023	-	2,6

Ek: İllerin GSYH değerleri, 2017

2019 EYLÜL KISA VADELİ DIŞ BORÇ İSTATİSTİKLERİ GELİŞMELERİ

18 Kasım 2019

Kısa vadeli dış borçlara ilişkin 2019 Eylül ayı verileri, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından 18 Kasım 2019 tarihinde yayımlandı[3].

Kısa vadeli dış borçlar, temel olarak bankaların aylık döviz vaziyeti stokları, özel sektörün yurt dışından sağladığı kredilerin izlendiği veri tabanı, ticari kredilere ilişkin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ithalat verileri ve Merkez Bankası aylık döviz vaziyeti kaynaklarından derlenmektedir.

Buna göre, kısa vadeli dış borç stoku 2019 yılı Eylül ayı itibarıyla 2018 yılsonuna göre 6,8 milyar ABD doları artmış ve yaklaşık 121,3 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir (Şekil 1). Aynı dönemde bankalar kaynaklı kısa vadeli dış borç stoku 252 milyon ABD doları azalarak 56,9 milyar ABD dolarına gerilemiştir. Diğer sektörler kaynaklı kısa vadeli dış borç stoku 6,6 milyar ABD doları artarak 58 milyar ABD dolarına yükselmiştir.

Şekil 1: Kısa Vadeli Dış Borç Stoku (1990:Q1- 2019:Q3, Milyon ABD Doları)

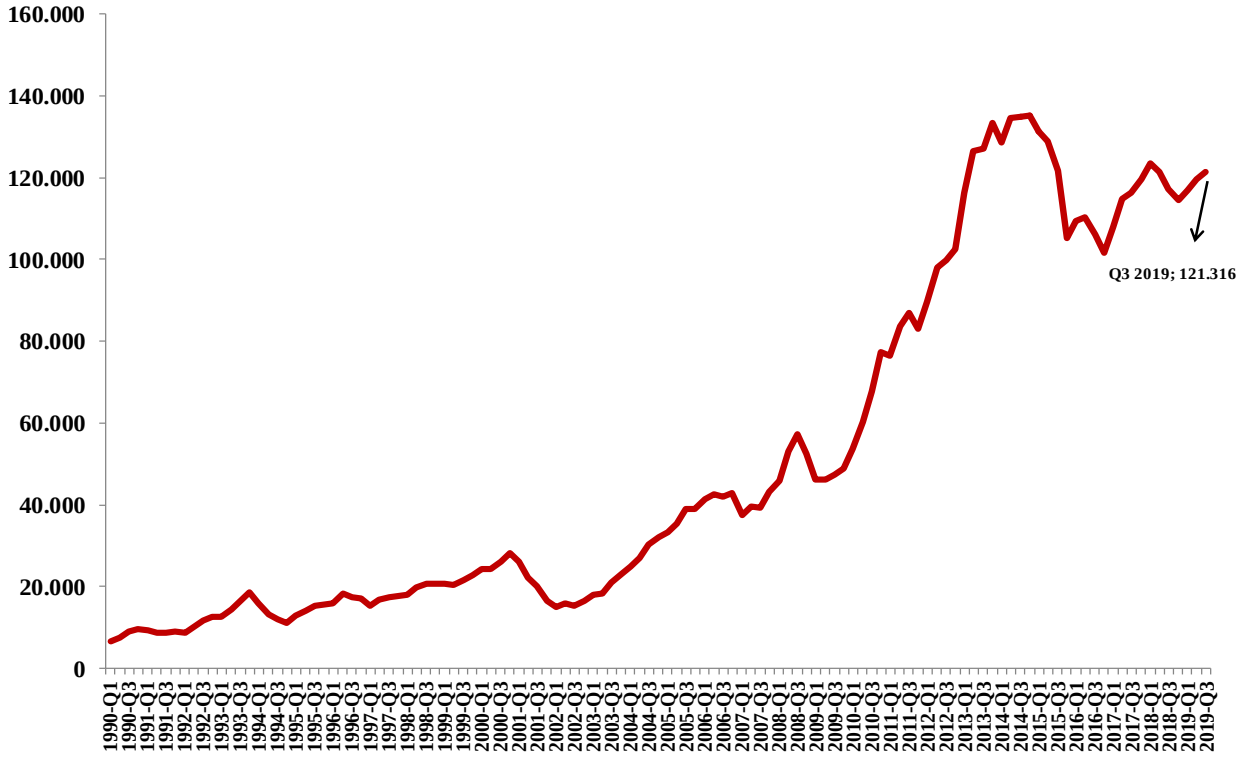

Kaynak: TCMB

[3] TCMB, her ay verileri geçmişe dönük revize ettiği için bilgi notlarında yer alan tablolardaki eski yıllara ait veriler farklılık gösterebilmektedir.

Kısa vadeli dış borç stokunun %46,9'unu bankalar kaynaklı borçlardan oluşmaktadır. Bankalar kaynaklı borçların %16,7'sini ise krediler oluşturmaktadır. Bankaların yurt dışından kullandıkları kısa vadeli krediler 2019 yılı Eylül ayı itibarıyla yaklaşık 9,5 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam, kısa vadeli kredilerde 2018 yılsonuna göre %14,2'lik bir düşüş yaşandığı anlamına gelmektedir. Aynı dönemde yurt dışı yerleşiklerin döviz tevdiat hesabı %8,6 oranında, banka mevduatları %1,5 oranında artarken, TL cinsinden mevduatları %3,6 oranında azalmıştır (Tablo 1).

Diğer sektörlerin yurt dışından sağladığı kısa vadeli borçlar ise 2018 yılsonuna göre %12,8 oranında artarak 58 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 1: Kısa Vadeli Dış Borç Stoku (2017:Q1- 2019:Q3, Milyon ABD Doları)

	2017				2018				2019		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
MERKEZ BANKASI	**1.382**	**1.390**	**1.298**	**1.753**	**1.437**	**1.826**	**6.706**	**5.914**	**5.898**	**6.492**	**6.397**
BANKER KREDİ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MUHABİR AÇIKLARI	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
MEVDUAT	1.382	1.390	1.298	1.752	1.437	1.826	6.706	5.914	5.898	6.492	6.397
GENEL HÜKÜMET	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
BANKALAR	**64.590**	**67.185**	**67.286**	**67.195**	**69.713**	**67.101**	**60.736**	**57.148**	**57.149**	**57.066**	**56.896**
KREDİLER	15.414	15.656	16.490	17.533	16.917	17.100	13.882	11.092	9.510	10.169	9.519
DÖVİZ TEVDİAT HESABI	16.773	18.011	19.003	19.583	21.029	19.313	19.118	18.994	19.402	20.059	20.625
BANKA MEVDUATI	18.197	18.789	18.474	16.952	17.315	17.283	16.818	13.017	13.193	13.146	13.208
TL CİNSİNDEN MEVDUAT	14.206	14.729	13.319	13.127	14.452	13.405	10.918	14.045	15.044	13.692	13.544
DİĞER SEKTÖRLER	**41.999**	**46.256**	**47.682**	**50.759**	**52.403**	**52.539**	**49.748**	**51.435**	**53.779**	**56.053**	**58.023**
TİCARİ KREDİLER	**37.784**	**41.118**	**42.457**	**44.818**	**46.032**	**46.552**	**44.255**	**45.540**	**49.139**	**51.330**	**53.686**
İTHALAT BORÇLARI	34.148	37.316	38.540	40.646	42.102	42.623	40.322	39.862	41.150	40.965	41.481
PREF.&PEŞİN İHRACAT	3.636	3.802	3.917	4.172	3.930	3.929	3.933	5.678	7.989	10.365	12.205
DİĞER KREDİLER	**4.215**	**5.138**	**5.225**	**5.941**	**6.371**	**5.987**	**5.493**	**5.895**	**4.640**	**4.723**	**4.337**
KAMU	247	183	188	84	0	0	0	0	0	0	0
ÖZEL	3.968	4.955	5.037	5.857	6.371	5.987	5.493	5.895	4.640	4.723	4.337
TOPLAM	**107.971**	**114.831**	**116.266**	**119.707**	**123.553**	**121.466**	**117.190**	**114.497**	**116.826**	**119.611**	**121.316**

Kaynak: TCMB

Kısa vadeli dış borç stokunun borçlu bazında dağılımı incelendiğinde, tamamı kamu bankalarından oluşan kamu sektörünün borcunun 2019 Eylül ayı itibarıyla, 2018 yılsonuna göre %0,01 oranında arttığı ve 22,5 milyar ABD dolarına yükseldiği görülmektedir. Kısa vadeli dış borç stokunun %76,2'sini oluşturan özel sektörün kısa vadeli dış borç stoku ise 2019 yılı Eylül ayında, 2018 yılsonuna göre %7,4 oranında artmış ve 92,4 milyar ABD doları seviyesine yükselmiştir.

Alacaklı bazında dağılım incelendiğinde ise özel kredi alacaklıların %37,9'unu oluşturan parasal kuruluşlara olan kısa vadeli borçların 2019 yılı Eylül ayı itibarıyla, bir önceki yılsonuna göre %5,5 oranında azaldığı ve 45,8 milyar ABD dolarına gerilediği görülmektedir. Aynı dönemde parasal olmayan kuruluşlara olan kısa vadeli borçlar ise %14,4 oranında artmış ve 74,9 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. 2019 yılı Eylül ayı itibarıyla 87 milyon ABD doları olan tahvil ihraçlarının 2018 yılsonuna göre %12,1 oranında azaldığı görülmektedir.

Kısa vadeli dış borç stokunun 2005 – Eylül 2019 dönemindeki döviz kompozisyonu incelendiğinde, 2005 yılına kıyasla yaklaşık yüzde 8,8 puan azalmakla birlikte, ABD dolarının payının, euro ve diğer dövizlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. 2019 yılı Eylül ayı itibarıyla, kısa vadeli dış borç stokunun %50,9'u ABD doları, %30,4'ü Euro, %13'ü TL ve %5,7'si de diğer döviz cinslerinden oluşmaktadır (Şekil 2).

Şekil 2: Kısa Vadeli Dış Borç Stokunun Döviz Kompozisyonu, % (2005 – Q3:2019)

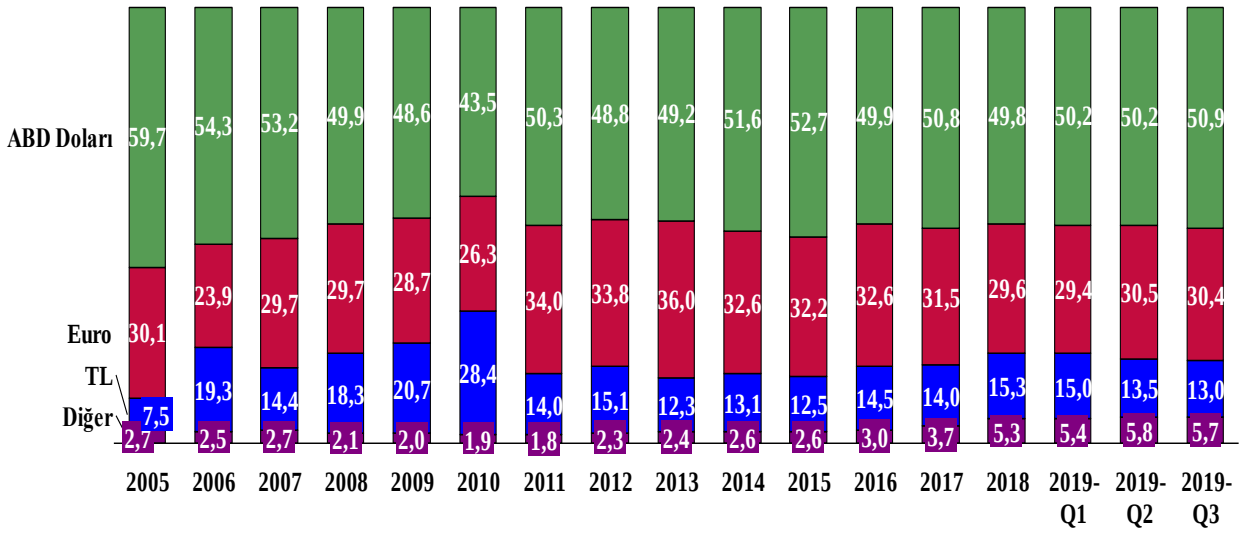

Kaynak: TCMB

Son olarak kısa vadeli dış borç stokunu kalan vadeye göre değerlendirmek gerekirse 2019 yılı Eylül ayı itibarıyla, orijinal vadesine bakılmaksızın vadesine 1 yıl veya daha az kalmış kısa vadeli dış borç stokunun 172,5 milyar ABD doları olduğu görülmektedir. Söz konusu stokun yaklaşık %32,8'si özel bankaların borçlarından oluşmaktadır. 18,6 milyar ABD dolarlık kısmı ise Türkiye'de yerleşik bankaların ve özel sektörün, yurt dışı şubeleri ile iştiraklere olan borçlarından oluşmaktadır. Kalan vadeye göre dış borç stoku borçlu bazında ele alındığında, özel sektörün %78,1'lik oran ile en büyük paya sahip olduğu tespit edilmiştir. Kamu sektörü ve Merkez Bankası'nın payları ise sırasıyla, %18,2 ve %3,7'dir.

2019 EYLÜL ÖZEL SEKTÖRÜN YURT DIŞINDAN SAĞLADIĞI KREDİ BORCU GELİŞMELERİ

15 Kasım 2019

Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kredi Borcuna ilişkin Eylül 2019 verileri, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından 15 Kasım 2019 tarihinde yayımlandı.[4]

Söz konusu veriler, özel sektörün yurt dışından sağladığı kısa ve uzun vadeli kredilerin borçlu ve alacaklı bilgileri, döviz cinsi, kullanım, anapara/faiz ödemeleri ve ödeme planları şeklindeki kredi ayrıntıları, işlemlere aracılık eden bankalar tarafından TCMB'ye işlem bazında gönderilen bildirim formlarından derlenmektedir.

Buna göre, 2019 yılı Eylül ayı itibarıyla özel sektörün yurt dışından sağladığı uzun vadeli kredi borcu 2018 yılsonuna göre %6,8 (~14,2 milyar dolar) azalarak yaklaşık 195,3 milyar ABD doları olmuştur. Aynı dönemde kısa vadeli kredi borcu ise %22,5'lik bir düşüşle 11,9 milyar ABD doları seviyesine gerilemiştir. Böylelikle toplam kredi borcu yaklaşık 17,6 milyar ABD doları azalarak 207,2 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir (Şekil 1).

Şekil 2: Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kredi Borcu (2004 –Eylül 2019)

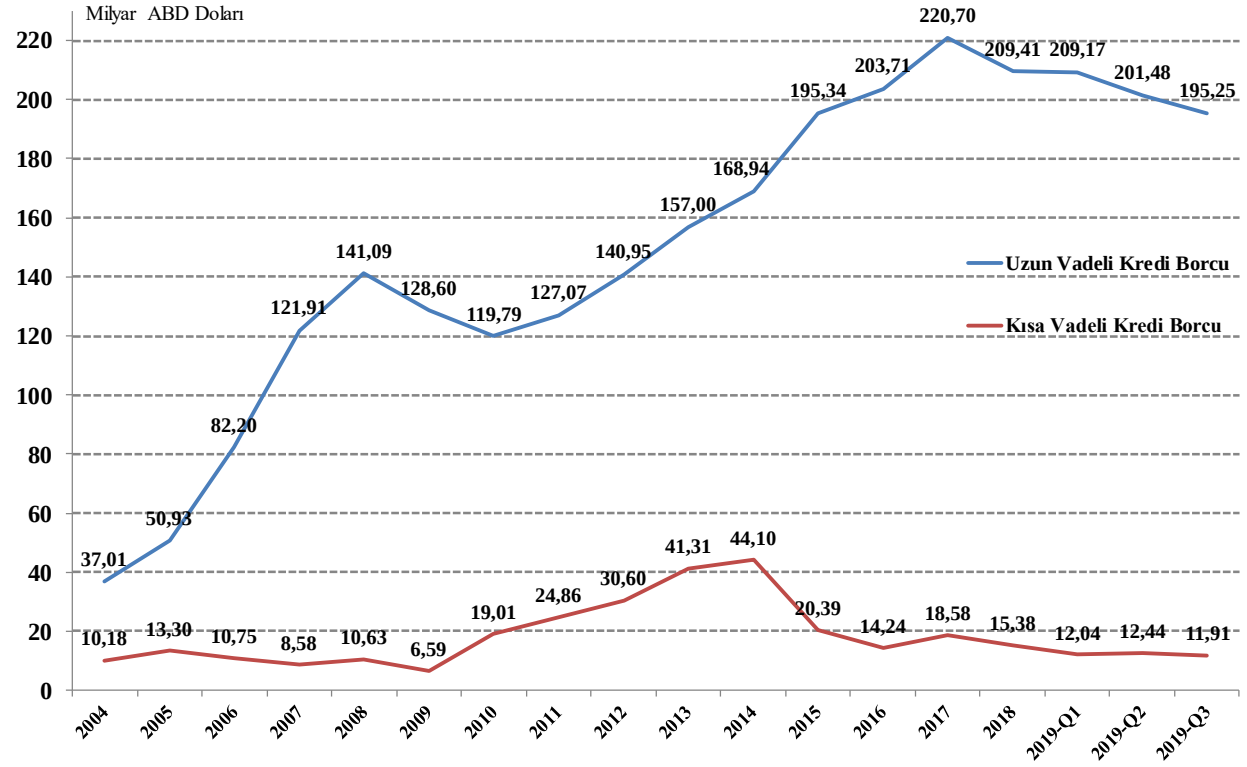

Kaynak: TCMB

[4] TCMB, her ay verileri geçmişe dönük revize ettiği için bilgi notlarında yer alan tablolardaki eski yıllara ait veriler farklılık gösterebilmektedir.

Özel sektörün yurt dışından sağladığı uzun vadeli kredi borcunun borçluya göre dağılımı incelendiğinde, finansal kesimin kredi borcunun (%46,5), finansal olmayan kesimin kredi borcundan (%53,5) daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte 2014 yılından 2017 yılsonuna kadar uzun vadeli krediler içinde finansal kesimin payının, finansal olmayan kesimin payından daha yüksek bir seviyede olduğu görülmekteydi. Büyük çoğunluğunu bankaların oluşturduğu finansal kesimin uzun vadeli kredi borcu, 2018 yılsonuna göre 12 milyar ABD doları azalarak 90,7 milyar ABD doları seviyesine gerilemiştir. Finansal olmayan kuruluşların borcu ise 2018 yılsonuna göre 2,2 milyar ABD doları azalmış ve 104,5 milyar ABD doları olmuştur (Tablo 1).

Alacaklıya göre dağılım verileri, tahvil alacaklıları hariç toplam kredi borcunun büyük ölçüde özel alacaklılara olan borçlardan oluştuğunu göstermektedir (%84,6). Özel alacaklıların uzun vadeli kredi borcu 2019 yılı Eylül ayı itibariyle, 2018 yılsonuna göre 13,6 milyar ABD doları azalarak 132 milyar ABD doları seviyesine gerilemiş ve böylelikle toplam uzun vadeli kredilerdeki payı %67,6 olmuştur. Tahvil hariç toplam kredi borcunun %15,4'ünü oluşturan resmi alacaklar ise 24 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Uzun Vadeli Kredi Borcu (borçlu ve alacaklıya göre dağılım)

(Milyar ABD doları)	2014	2015	2016	2017	2018	2019-Q1	2019-Q2	2019-Q3
Borçluya Göre Dağılım	**168,94**	**195,34**	**203,71**	**220,70**	**209,41**	**209,17**	**201,48**	**195,25**
I- Finansal	84,89	105,38	106,35	114,35	102,72	102,56	95,71	90,72
i- Bankalar	65,71	85,93	87,15	95,88	84,93	85,14	80,58	76,58
- Krediler	43,95	63,34	62,44	65,48	56,46	54,60	51,18	47,86
- Tahvil	21,76	22,58	24,71	30,41	28,48	30,54	29,40	28,72
ii- Bankacılık Dışı Finansal Kuruluşlar	19,17	19,45	19,20	18,47	17,79	17,42	15,13	14,15
- Krediler	15,20	14,94	13,57	13,15	12,95	11,97	11,00	10,08
- Yabancı Sermaye Sayılan Krediler	0,86	0,95	0,91	0,75	0,59	0,50	0,44	0,38
- Tahvil	3,12	3,56	4,73	4,57	4,24	4,96	3,70	3,69
II-Finansal Olmayan	84,05	89,96	97,36	106,35	106,70	106,61	105,77	104,53
- Krediler	70,71	73,60	79,00	85,40	87,42	86,76	86,56	85,77
- Yabancı Sermaye Sayılan Krediler	8,03	10,18	12,22	13,55	12,35	12,00	11,84	11,29
- Ticari Krediler	0,31	0,41	0,42	0,43	0,45	0,42	0,43	0,55
- Tahvil	5,00	5,77	5,73	6,97	6,47	7,44	6,94	6,93
Alacaklıya Göre Dağılım	**168,94**	**195,34**	**203,71**	**220,70**	**209,41**	**209,17**	**201,48**	**195,25**
I- Resmi Alacaklılar	**20,45**	**21,72**	**22,97**	**30,16**	**24,70**	**24,20**	**24,70**	**23,95**
II- Özel Alacaklılar	**118,60**	**141,70**	**145,58**	**148,60**	**145,53**	**142,04**	**136,74**	**131,96**
i- Yabancı Ticari Bankalar	71,62	88,41	88,03	86,93	83,01	79,63	74,45	71,81
ii- Yerleşik Bankaların Yurtdışı Şube ve İştirakleri	25,18	27,96	29,85	33,17	35,77	34,89	34,73	32,95
iii- Bankacılık Dışı Finansal Kuruluşlar	12,39	15,22	16,01	15,79	14,58	15,10	15,05	14,82
iv- Finansal Olmayan	9,41	10,12	11,69	12,72	12,18	12,41	12,51	12,37
III- Tahvil Alacaklıları	**29,89**	**31,92**	**35,16**	**41,94**	**39,18**	**42,93**	**40,04**	**39,34**

Kaynak: TCMB

Özel sektörün yurt dışından sağladığı kısa vadeli kredi borcunun borçluya göre dağılımı incelendiğinde, borcun tamamına yakınının finansal kesime ait olduğu görülmektedir. Finansal kuruluşların kredi borcunun toplam kısa vadeli borçlar içindeki payı %73,8 iken finansal olmayan kesimin payı %26,2'dir.

Kısa vadeli kredi borcu içinde finansal kuruluşların borcu 2019 yılı Eylül ayı itibarıyla, 2018 yılsonuna göre 2,6 milyar ABD doları azalarak 8,8 milyar ABD dolarına gerilemiş, finansal olmayan kuruluşların borcu 818 milyon ABD doları azalmış ve yaklaşık 3,1 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Alacaklıya göre dağılım incelendiğinde ise kısa vadeli toplam kredi borcunun (tahvil alacaklıları hariç) neredeyse tamamının özel alacaklılara olan borçlar olduğu (%95,9), bunun da büyük ölçüde yabancı ticari bankalara olan borçlardan oluştuğu görülmektedir. Yabancı ticari bankalara olan borçlar, 2019 yılı Eylül ayı sonunda, 2018 yılsonuna göre 2,4 milyar ABD doları azalmış ve 9 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir (Tablo 2).

Tablo 2: Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kısa Vadeli Kredi Borcu (borçlu ve alacaklıya göre dağılım)

(Milyar ABD doları)	2014	2015	2016	2017	2018	2019-Q1	2019-Q2	2019-Q3
Borçluya Göre Dağılım	**44,10**	**20,39**	**14,24**	**18,58**	**15,38**	**12,04**	**12,44**	**11,91**
I- Finansal	**41,48**	**18,41**	**12,02**	**15,39**	**11,44**	**8,52**	**9,08**	**8,79**
i- Bankalar (*)	39,48	16,36	10,43	12,73	9,48	7,40	7,71	7,57
- Krediler	35,68	14,78	10,29	12,64	9,40	7,35	7,71	7,54
- Tahvil	3,80	1,58	0,15	0,09	0,08	0,05	0,00	0,04
ii- Bankacılık Dışı Finansal Kuruluşlar	2,00	2,05	1,59	2,67	1,96	1,12	1,37	1,22
- Krediler	2,00	1,94	1,32	2,31	1,42	0,85	1,02	1,04
- Yabancı Sermaye Sayılan Krediler	0,00	0,10	0,27	0,36	0,54	0,26	0,34	0,18
- Tahvil	0,01	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
II- Finansal Olmayan	**2,62**	**1,98**	**2,22**	**3,19**	**3,93**	**3,52**	**3,35**	**3,12**
- Krediler	2,56	1,84	2,12	3,04	3,29	2,94	2,86	2,73
- Yabancı Sermaye Sayılan Krediler	0,06	0,14	0,10	0,14	0,64	0,58	0,50	0,39
- Tahvil	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
Alacaklıya Göre Dağılım	**44,10**	**20,39**	**14,24**	**18,58**	**15,38**	**12,04**	**12,44**	**11,91**
I- Resmi Alacaklılar	**0,03**	**0,17**	**0,22**	**0,56**	**0,36**	**0,71**	**0,57**	**0,49**
II- Özel Alacaklılar	**40,27**	**18,63**	**13,88**	**17,92**	**14,94**	**11,28**	**11,86**	**11,39**
i- Yabancı Ticari Bankalar	37,79	16,68	11,63	14,94	11,46	8,71	9,33	9,03
ii- Yerleşik Bankaların Yurtdışı Şube ve İştirakleri	1,68	1,11	1,17	1,78	2,07	1,45	1,45	1,44
iii- Bankacılık Dışı Finansal Kuruluşlar	0,56	0,45	0,81	0,91	0,88	0,60	0,58	0,48
iv- Finansal Olmayan	0,25	0,39	0,27	0,30	0,53	0,52	0,50	0,45
III-Tahvil Alacaklıları	**3,80**	**1,60**	**0,15**	**0,10**	**0,08**	**0,05**	**0,00**	**0,04**
IV-Diğer (**)	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**

(*) Repo işlemlerinden doğan borçlar dahil değildir.
(**) Bankaların yurt dışından sağladığı kredi borcunun alacaklı toplamı, alacaklı dağılımının yapılamadığı 2004-2009 dönemi için 'Diğer' başlığı altında gösterilmiştir.

Kaynak: TCMB

Bunların yanı sıra uzun vadeli kredi borcunun döviz kompozisyonuna bakıldığında, özel sektörün yurt dışından ağırlıklı olarak ABD doları cinsinden borçlandığı görülmektedir. ABD doları cinsinden borçların, toplam kredi borçları içindeki payı 2018 yılsonuna göre 1,6 yüzde puan artmış ve 2019 yılı Eylül ayı itibarıyla %60,9 olmuştur. Bunun ardından sırasıyla, %33,5 ile Euro, %4 ile Türk Lirası ve %1,6 ile diğer dövizler gelmektedir (Şekil 2).

Kısa vadeli kredi borcunun döviz kompozisyonuna bakıldığında da ağırlığın ABD doları cinsinden kredilerde olduğu görülmektedir. ABD doları cinsinden borçların, toplam kısa vadeli kredi borçları içindeki payı 2018 yılsonuna göre 8,6 yüzde puan artarak 2019 yılı Eylül ayı itibarıyla %52 olmuştur. Bunun ardından sırasıyla, %28,9 ile Euro, %18,6 ile Türk Lirası ve %0,5 ile de diğer dövizler gelmektedir (Şekil 2).

Şekil 3: Özel Sektörün Yurt Dışından Borçlandığı Kredilerin Döviz Kompozisyonu (Eylül 2019, yüzde dağılım)

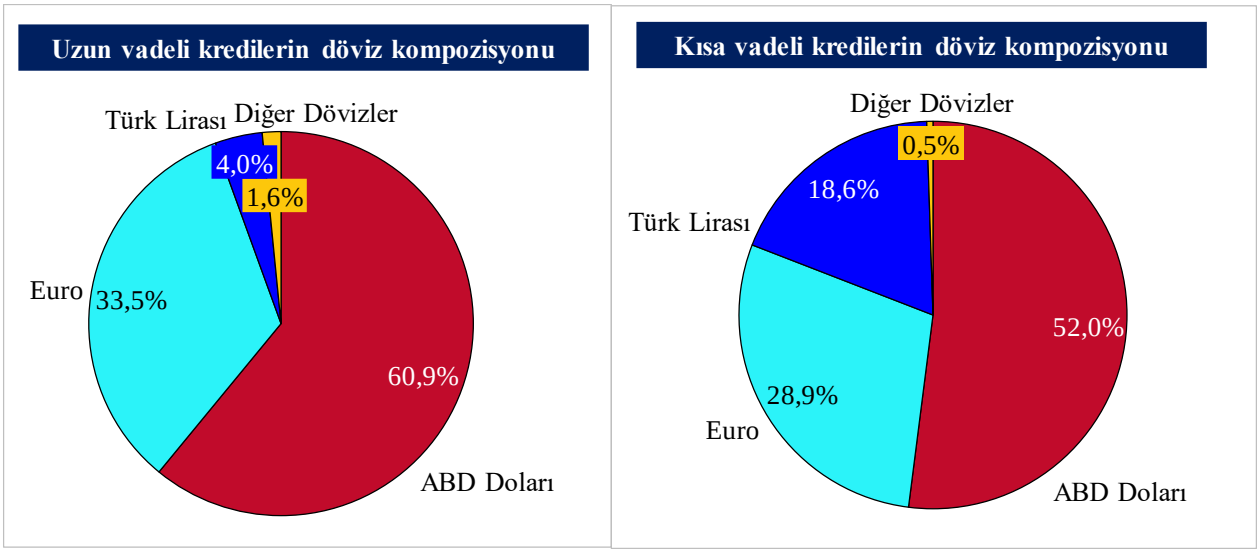

Kaynak: TCMB

2019 yılı Eylül ayı itibarıyla özel sektörün uzun vadeli finansal olmayan kredi borcunun %63,9'u hizmetler, %35,6'sı sanayi ve %0,5'i de tarım sektörü tarafından kullanılmıştır. 2000'li yılların başlarından 2007 yılına kadar kredi borcunda sanayi sektörü öne çıkarken, 2007 yılından itibaren hizmetler sektörünün uzun vadeli borçlanmadaki payı artmaya başlamıştır (Şekil 3a).

Kısa vadeli finansal olmayan kredi borcunun sektörel dağılımına bakıldığında sanayi sektörünün payını 2018 yılsonuna göre payını 1,6 yüzde puan arttığı görülmektedir. Sanayi sektörü tarafından kullanılan kredilerin, kısa vadeli finansal olmayan krediler içindeki payı 2019 yılı Eylül ayı itibarıyla %71,1 olarak gerçekleşmiştir. Hizmetler ve tarım sektörlerinin payları ise sırasıyla, %28,3 ve %0,6'dır (Şekil 3b).

Şekil 4a: Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Uzun Vadeli Kredi Borcunun Sektör Dağılımı (2004-Eylül 2019; yüzde)

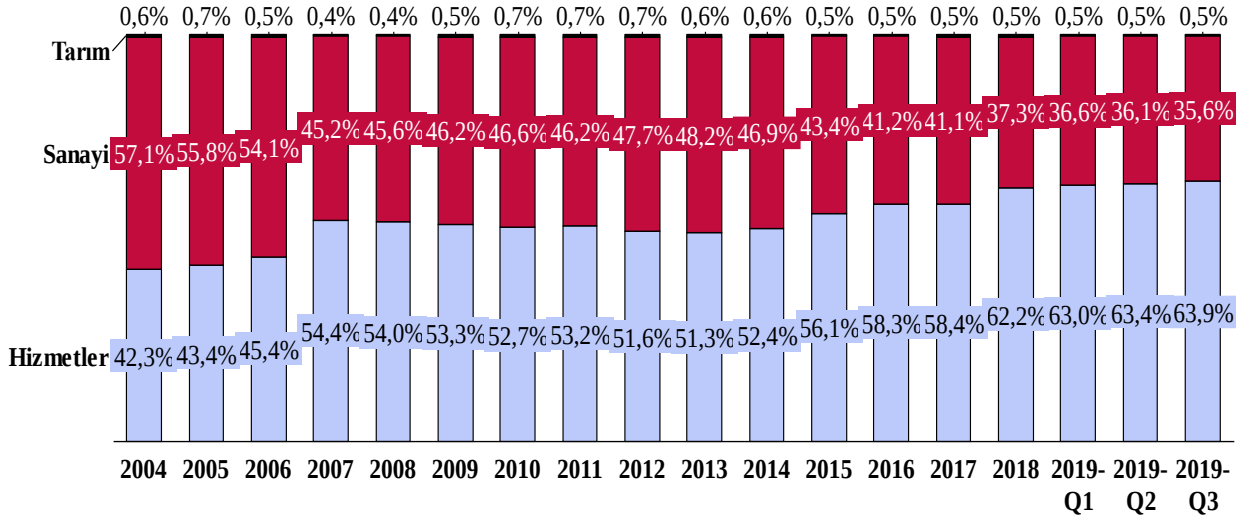

Şekil 3b: Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kısa Vadeli Kredi Borcunun Sektör Dağılımı (2004-Eylül 2019, yüzde)

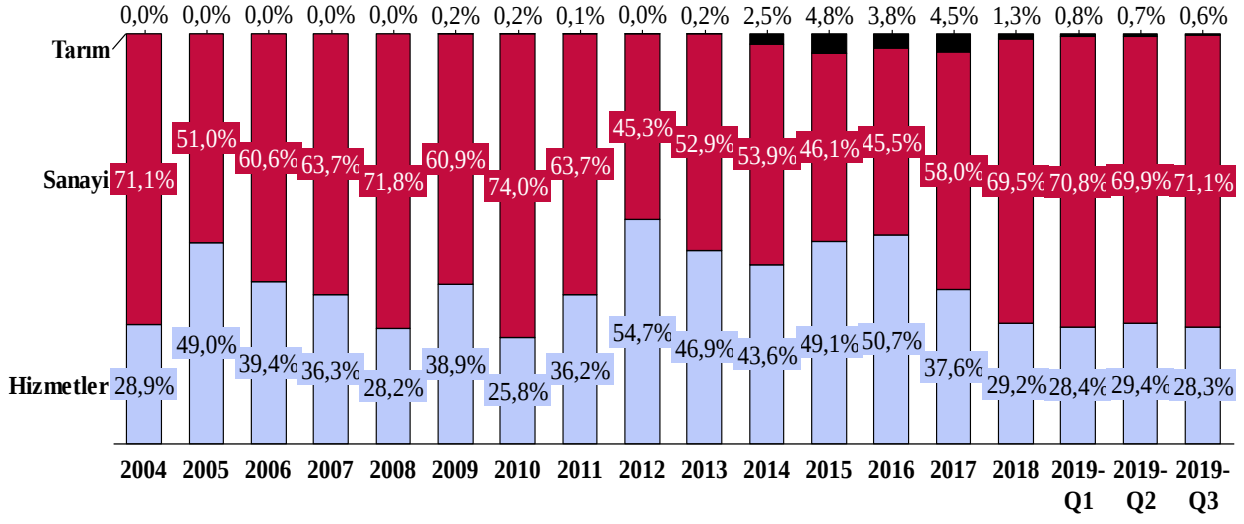

Kaynak: TCMB

Son olarak özel sektörün yurt dışından sağladığı kredi borcu 2019 yılı Eylül ayı itibarıyla kalan vadeye göre incelendiğinde, 1 yıl içinde toplam 54,2 milyar ABD doları kadar anapara geri ödemesi gerçekleştirileceği görülmektedir.

Şekil 5: Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kalan Vadesi 1 Yıla Kadar Olan Toplam Kredi Borcunun Aylara Göre Dağılımı (Ticari krediler hariç) (Milyar ABD Doları)

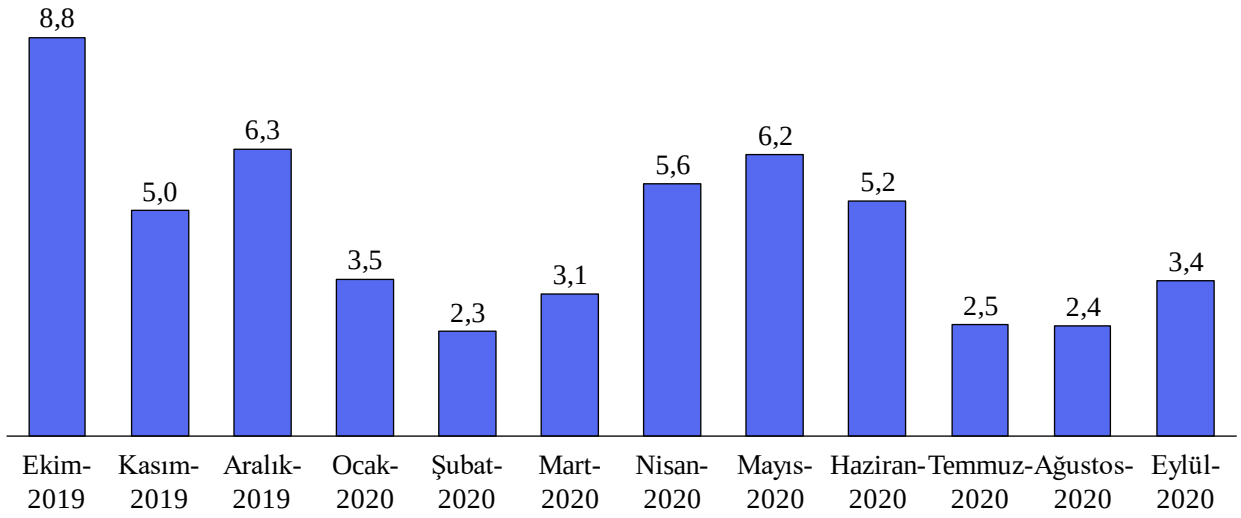

Kaynak: TCMB